

A LEGKÜLSŐ RÉGIÓK

Az Európai Unió támogatja a legkülső régióknak nevezett legtávolabbi régiók – Guadeloupe, Francia Guyana, Réunion, Martinique, Mayotte és Saint-Martin (Franciaország), az Azori-szigetek és Madeira (Portugália), valamint a Kanári-szigetek (Spanyolország) – fejlesztését. E támogatás célja az e régiók kivételes földrajzi helyzetéhez kötődő nehézségek enyhítése.

JOGALAP

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 349. és 355. cikke.

HÁTTÉR

Néhány uniós tagállam területének egy része a bolygó Európától távol eső területén helyezkedik el. E régióknak, az ún. legkülső régióknak földrajzi adottságaikkal kapcsolatban számos nehézséggel kell megküzdeniük, amelyek különösen földrajzi helyzetükből, távoli fekvésükből, szigetjellegükből, kis méretükből, kedvezőtlen domborzati és éghajlati viszonyaikból adódnak. E régiók gazdaságilag nagymértékben függenek néhány terméktől (gyakran mezőgazdasági terméktől vagy természeti erőforrástól). E jellemzők korlátot szabnak jövőbeli fejlődési potenciáljuknak.

Jelenleg kilenc legkülső régió létezik:

- öt francia tengerentúli megye – Martinique, Mayotte, Guadeloupe, Francia Guyana és Réunion;
- egy francia tengerentúli közösség – Saint-Martin;
- két portugál autonóm régió – Madeira és az Azori-szigetek;
- egy spanyol autonóm közösség – a Kanári-szigetek.

Hangsúlyozni kell, hogy a legkülső régiók nem egyeznek meg az EU tengerentúli országaival és területeivel. 13 olyan tengerentúli ország és terület van, amelyet Dániához, Franciaországhoz és Hollandiához alkotmányos kötelek kötnek. A tengerentúli országok és területek nem részei az egységes piacnak, ezért a nem uniós országokra vonatkozó kereskedelmi, különösen származási, egészségügyi és növény-egészségügyi előírásoknak és biztonsági követelményeknek kell eleget tenniük. Az EUMSZ 355. cikke lehetővé teszi az Európai Tanács számára, hogy az érintett tagállam kezdeményezésére az adott francia, dán vagy holland tengerentúli ország és terület (azaz legkülső régió vagy tengerentúli ország és terület) jogállását az EUMSZ módosítása nélkül módosítsa. Saint Barthélemy például 2011 végéig legkülső régió

volt, azonban 2012-ben tengerentúli ország és terület lett. 2014-ben az ellenkezője történt Mayotte-tal, amely tengerentúli ország és terület volt, de az Európai Unió Tanácsának határozatával legkülső régió lett.

Mintegy ötmillió ember él a legkülső régiókban, amelyek közül néhányan a befelé irányuló migráció miatt jelentős népességnövekedést tapasztaltak. A természetes népességnövekedés üteme is viszonylag magas, mivel e régiók többségében a népesség sokkal fiatalabb, mint az EU kontinentális területén. 2020-ban az összes legkülső régióban a foglalkoztatási ráta az uniós átlag alatt volt: a Mayotte-on mért 43%-tól az Azori-szigeteken mért 71%-ig terjedt. Csak az utóbbiban volt az uniós átlag (6,1%) alatti a munkanélküliségi ráta, míg a Kanári-szigeteken és Mayotte-on több mint háromszorosa az uniós átlagnak. A magas munkanélküliségi ráták ellenére a Kanári-szigetek az egyetlen olyan legkülső régió, ahol a felsőfokú végzettséggel rendelkező 25–64 évesek aránya meghaladja az uniós átlagot (2020-ban 34,4%).

Táblázat: A legkülső régiók adatai

	Távolság a nemzeti fővárostól (km)	Terület (km ²)	Népesség (*)	Egy főre jutó GDP az uniós átlag százalékában (EU=100) (**)
EU-27	-	4 225 127	446 828 803	100
Franciaország	-	638 475	67 842 582	104
Portugália	-	92 227	10 352 042	76
Spanyolország	-	505 983	47 432 805	83
Azori-szigetek	1 548	2 322	236 488	67
Kanári-szigetek	1 850 (a szigetek átlaga)	7 447	2 252 237	62
Guadeloupe	7 578	1 685	407 810	69
Francia Guyana	7 841	83 751	296 058	46
Madeira	1 041	802	251 182	69
Martinique	7 641	1 108	352 205	76
Réunion	9 921	2 504	869 993	68
Saint-Martin (***)	6 700	86 (53 a francia oldalon)	32 358	-
Mayotte	8 444	367	299 022	30

(*) 2022-es ideiglenes adat, forrás: Eurostat.
(**) Forrás: [Eurostat regionális évkönyv, 2022.](#)
(***) 2020-es adat, forrás: Institut national de la statistique et des études économiques, (Nemzeti Statisztikai és Gazdasági Tanulmányok Intézete) és Ministère des Outre-Mer (Tengerentúli Területek Minisztériuma); nem áll rendelkezésre friss adat a GDP-ről.

CÉLOK

A legkülső régiók az európai kontinenstől való jelentős távolságuk ellenére az Európai Unió szerves részét képezik, és az uniós jogszabályok és megállapodások területükön teljes mértékben alkalmazandók. Ugyanakkor sajátos földrajzi elhelyezkedésük és az ahhoz kapcsolódó nehézségek miatt az uniós politikákat sajátos helyzetükhöz kellett igazítani.

A szóban forgó intézkedések különösen olyan területeket érintenek, mint a vám- és kereskedelempolitika, fiskális politika, a szabadkereskedelmi övezetek, a mezőgazdasági és halászati politika, valamint a nyersanyagokkal és az alapvető fogyasztási cikkekkel való ellátás feltételei. Az állami támogatásokra és a strukturális alapokhoz és a horizontális uniós programokhoz való hozzáférés feltételeire vonatkozó szabályok szintén e régiók szükségleteihez igazíthatók (például az Európai Regionális Fejlesztési Alapból (ERFA) a legkülső régióknak szánt speciális előirányzatok).

Az ERFA speciális előirányzatai mellett a legkülső régiókat a mezőgazdaság területén az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap keretében finanszírozott, a távoli fekvéssel és a szigetjelleggel összefüggő támogatási programok révén is támogatják. E program két fő intézkedéstípusra helyezi a hangsúlyt:

- egyedi ellátási intézkedésekre, amelyek célja az emberi fogyasztásra, feldolgozásra vagy mezőgazdasági alapanyagként való felhasználásra szánt alapvető cikkek biztosításához kapcsolódó többletköltségek enyhítése;
- a helyi mezőgazdasági termelés támogatását célzó intézkedésekre.

Az Európai Unió [kiválasztott egyedi rendelkezések](#) révén továbbra is támogatja a legkülső régiókat. Az ERFA keretében további 1 928 millió EUR-t különítettek el 2021–2027-es időszakra a legkülső régiók számára. Az európai területi együttműködés egy „a legkülső régiók együttműködése” (az Interreg D. ága) elnevezésű új célkitűzéssel is foglalkozik, hogy elősegítse a legkülső régiók integrációját és régiójuk harmonikus fejlődését. Az ág költségvetése 281 millió EUR. Emellett a legkülső régiók maximális társfinanszírozási arányát 85%-ban határozták meg, szemben az Interreg programokra vonatkozó szokásos 80%-os társfinanszírozási aránnyal.

A LEGKÜLSŐ RÉGIÓKRA VONATKOZÓ UNIÓS STRATÉGIA

Az Európai Bizottság 2017 októberében közzétette a „Szorosabb és megújított stratégiai partnerség az EU legkülső régióival” című [közleményt](#). Ez a stratégia új megközelítést javasolt a kilenc legkülső régió egyedi szükségleteinek jobb kezeléséhez. A stratégia abban segítette őket, hogy új lehetőségeket teremtsenek lakosaik számára, fokozzák a versenyképességet és az innovációt például a mezőgazdaságban, a halászatban vagy az idegenforgalomban, továbbá elmélyítsék az együttműködést a szomszédos országokkal.

2022. május 3-án a Bizottság [megújított stratégiát](#) fogadott el a legkülső régiókra vonatkozóan, amelynek célja, hogy megfelelő beruházások és reformok révén kiaknázza a bennük rejlő lehetőségeket. Ez nyilvános konzultációkra, valamint a tagállamokkal folytatott célzott konzultációkra és kétoldalú találkozókra épül, továbbá

a Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és maguk a legkülső régiók hozzájárulásaira is támaszkodik. A stratégia öt fő pilléren alapul, és számos területen tesz javaslatokat, többek között a szociálpolitika, az egészségügy, az állami támogatások, az energia és az igazgatási kapacitás területén.

AZ EURÓPAI PARLAMENT SZEREPE

Annak ellenére, hogy minden arra vonatkozó döntést, hogy mely régiók kapják meg a legkülső régió jogállást, az Európai Tanács hoz meg, az Európai Parlament a legkülső régiók támogatásában igen tevékeny szerepet játszik.

Az Európai Parlament az Európai Unió Tanácsával azonos hatáskörrel rendelkezik a legfontosabb uniós politikákra, így a regionális, a mezőgazdasági, a halászati és az oktatáspolitikára vonatkozó jogalkotás terén. Az Európai Parlament munkája során figyelembe veszi a legkülső régiók sajátos helyzetét, és támogatja a fejlődésük elősegítését célzó kezdeményezéseket.

A szabályozási keretről szóló tárgyalások során az Európai Parlament azt az elvet támogatta, hogy a legkülső régiókat eltérő módon kell kezelni a társfinanszírozási ráták vonatkozásában, és hogy a vállalkozások termelőberuházásaira vonatkozóan külön ERFA-rendelkezéseket és az Interreg programjai kapcsán egyedi szabályokat kell alkalmazni esetükben. Az Európai Parlament továbbá 2014-ben elfogadott egy [állásfoglalást](#) a legkülső régiók lehetőségei fejlesztésének a strukturális alapok és a többi uniós program közötti szinergiák megteremtése révén történő optimalizálásáról. Az állásfoglalásban emlékeztetett a legkülső régiók egyedi jellegzetességeire és hangsúlyozta, hogy szinergiákra van szükség a strukturális alapokból és az olyan uniós szintű programokból származó támogatások között, mint a Horizont 2020^[1], a LIFE+^[2] és a COSME^[3].

Az Európai Parlament 2017-ben [állásfoglalást](#) fogadott el a kohézió és a fejlődés előmozdításáról az Unió legkülső régióiban. Ez az EUMSZ 349. cikkének végrehajtására összpontosít, olyan területekkel foglalkozva, mint az uniós kereskedelempolitika, tengerészeti politika, halászat és kék növekedés, kohéziós politika, környezetvédelem és energia.

Az Európai Parlament 2021. szeptember 14-én [állásfoglalást](#) fogadott el „Szorosabb partnerség az EU legkülső régióival” címmel. Hangsúlyozva a 2021–2027-es időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretben elért számos előrelépést, a jelentés megállapítja, hogy fontos fenntartani a legkülső régiókra vonatkozó, az EUMSZ 349. cikkén alapuló intézkedéseket, és összeegyeztetni a helyi termelés védelmére és a magas megélhetési költségek kezelésére vonatkozó kettős követelményt.

Az Európai Parlament 2022. június 7-én [állásfoglalást](#) fogadott el „Az Unió szigeteiről és a kohéziós politikáról: a jelenlegi helyzet és a jövőbeli kihívások” címmel. Az állásfoglalás sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy az EU-nak nincs jövőképe az európai szigetekről, és egy sor intézkedést szorgalmaz a legkülső régiók és a legfejlettebb

[1]Ez az EU pénzügyi eszköze az Európa 2020 stratégia kiemelt kezdeményezésének, az Innovatív Uniónak a megvalósításához, amely Európa globális versenyképességét hivatott biztosítani.

[2]Az EU környezetvédelmi és éghajlat-politikai finanszírozási eszköze.

[3]A vállalkozások versenyképességét és a kis- és középvállalkozásokat segítő program

régiók közötti különbségek kezelésére, a mezőgazdaságra és a kék gazdaságra összpontosítva.

Frédéric Gouardères
03/2023

